

Alene på Lille Dimon

Da de drev de sidste får sammen, gik manden fra Vardehuset nederst på skråningen. Sidemanden så ham snuble og glide ud over skrænten. Han skyndte sig ned, men der var stejlt og han måtte gå en omvej, så det tog sin tid. Da han kom til kanten og så ned, var der intet at se, uden stokken som flød på vandet. Han gik langs kanten. Lyttede. Råbte. Nej, intet. Og for ham at se var der ikke nogen afsats hvor en mand kunne blive liggende.

Der var så ikke andet at gøre end at gå op til de andre og fortælle dem det. Han gik så hurtigt han kunne mod syd over skråningen, og snart var han hos dem. De tilkaldte båden, nogle mænd gik om bord og roede mod nord til det sted hvor ulykken var sket. Søen var stille, så de kunne komme nær. Intet. Tog stokken som drev på vandet. Roede lidt videre, vendte, mod syd langs kysten, så mod nord igen, flere gange. Intet at se. De råbte. Intet svar. Det blæste op, aftenen kom. Da råbte mændene på land båden tilbage.

Tavse lastede de den og roede tilbage til bygden.

Så snart de var inde, gik bådsformanden til præstegården og bad præsten gå til enken med dødsbudskabet. Det gjorde han, og næste søndag sagde han mindeord fra prædikestolen om den afdøde. Hele bygden i kirke.

»En stilsfærdig mand,« sagde præsten, »redelig i al sin færd. Men dagligt madstræb var ham ikke nok, læse måtte han, skrive, male. En attrå var i ham efter at skabe. I sagde at han så syncer. Det gjorde han, men det var intet overnaturligt, som I troede. Han så for sig, hvordan han skulle give form til det som han oplevede. Han var kunstner.«

Få forstod denne tale, og lidet blev der sagt om den. Men folk snakkede om dette underlige ved manden, at han syntes at have så meget omkring sig altid – selv når han var alene. Bedst som han kom gående, kunne han pludselig standse, rakte måske hånden frem og smilede. Var det en af de døde han mødte eller hvad? På stormdage så man

ham stå i vinden og lade sig gennemblæse – uden at have noget at gøre dér. Gik så ind igen og satte sig. Hvad var det? Og han samlede farvede tufstykker, lagde pinde i emmerne for at få trækul at skrive med. – En voksen mand! Han var ikke... Folk snakkede.

Men manden fra Vardeluset var ikke faldet i havet, han blev standset af en klippe, som ragede op nede ved vandet, gled ind i en lille hulning under et fremspring og lå gemt. Faldet var ikke dybt. Han havde ikke brækket noget, men lå bevidstløs mens de ledte.

Han måtte have ligget længe uden bevidsthed, for da han vågnede, var han gennemkold, og det var ved at skumre. Han satte sig op, så sig omkring, rørte ved klippen ved siden af sig, oven over sig, så ud, smilede og lagde sig ned igen. Drømme mere. Men denne kulde, og det sved så slemt i panden...? Satte sig op igen. Kiggede ned i vandet. Brænding? »Åh, faldet ud over kanten, standset her,« anede han.

Da faldt det ham ind, at han måtte redde sig. Råbte, lyttede. Nej, alene! Øm i kroppen rejste han sig op, stod ved klippen og så opad. Der var ikke langt op til kanten, et sted hang græsset ned fra den. Han ledte forsigtigt på den lille afsats, fandt så et sted, hvor han kunne komme op på en lille knold og nå en sten, som sad fast i en snæver klippesprække. Måske kunne han få rokket den løs og få fodfæste dér.

Han klatrede fra fremspring til fremspring, kom op på knolden. Der var smalt, men han fik rejst sig op og kunne nu nå stenen – prøvede at rokke den, men den sad fast. Ja, op måtte han, ned igen kunne han ikke komme. Stod lidt og hvilede sig; prøvede igen, tog i revner og ujævnheder, men fik ikke fat. Nu gjaldt det! Han tænkte sig om. Alt var borte for ham – undtagen det at redde sig. Havde en fornemmelse af hvad han gjorde, nu og da ingen fornemmelse. Så op. Dér var sprækken, han kunne nå den hvis han kom op på stenen, og så var han reddet.

Han tog sit reb, prøvede at lægge det om stenen, men den var kegleformet, så det gled af. Han kunne ikke se op i sprækken, men måske var det muligt at få rebet klemt fast deroppe. Han pillede en kastesten løs og bandt den i rebet, kastede det så derop, drog det forsigtigt til sig, og det sad fast, han rykkede, det holdt. Han hævede sig op, kom op på stenen og ind i sprækken, maste sig op igennem den,

nåede græskanten, stak kniven i og trak sig op, kravlede lidt videre og kom op på stien.

Da var han udmattet og satte sig, slumrede måske, for da han kom til sig selv igen, var det blevet mørkt. – Drømte han eller hvad? Nej, denne svie i panden kunne ikke være en drøm, og jorden, blæsten, havet; nej, han var vågen, kunne blot ikke huske...

Som han sidder dér, går der en sky fra den unge måne, strålerne rammer havet, den sorte sky sejler så vældig af sted, bag den tændes en stjerne. Landet skærer sig op af havet, skarpt, mørkt, de knortede fjeldhamre. Et får bræger. Da springer han op. Øjnene vokser, hænderne løfter sig i vejret, spiller. Og alt hvad han ser, løber sammen til en rig følelse af urokelig fred, som har lagt sig over alskabningen, der nu lægger sig til at sove. Det han føler, har form: Sort hav, dybblå himmel, og i alt dette mørke en blød grå sky med en rød tone. Og i skyen skimtes et får med hovedet drejet ned til siden, et par sovende menneskeøjne og to hvilende hænder. Der er også månen, månestrålerne og stjernen – gulblegt, lysvågent. Han lukker øjnene, hænderne for ansigtet, ser dette længe. Går så mod syd ad stien til hulen.

Hukommelsen var ikke vendt tilbage, men han vidste, hvor han gik. Syntes det var mærkeligt ikke at huske hvem han var, lo ad det. »Men lige meget, tilstrækkeligt bare at være menneske.«

Han kom ind i den klippehule, de havde indrettet som tilholdssted når de var herovre. Bælgmørkt! Husvant fandt han sengen, rullede sig godt ind i tæppet og sov.

Næste morgen kunne han huske: »Åh ja, alene på Lille Dimon, formodet at være omkommet.« Men det var ham ikke ubehageligt; han var glad for at være uskadt, tænkte på hvor løjerligt det var i går: at kunne gøre alt det nødvendige, men ikke huske hvem han var. – Kom i tanker om synet, det han skulle male. Da sprang han ud af sengen og kiggede ud. Stille vejr. Solen i sydøst, skinnede så fagert, Suderø som nytvættet. En sæl stod ved land, spejdede rundt og dykkede pludselig ned med en skumhale efter sig. Manden gik ind i hulen igen for at se om der lå mad, så efter i skrinene. Nej, intet! Fandt sin madpose fra dagen før, og spiste den bid der var tilbage, det hjalp ikke meget på sulten. Måtte skaffe sig noget, tog rebet og gik, ad samme sti som aftenen før.

Da han var kommet hen til det sted hvor han var faldet, så han ned over kanten. Tænkte ved sig selv, nu da han så hvordan der var: »Havde jeg været klar i hovedet, ville jeg ikke være kommet levende fra det.« Fårene lå og græssede på skråningen. Han valgte sig et lam ud, gik lydløst hen imod det bagfra, standsede, gik. Da han var kommet nær nok, sprang han frem og fik fat om bagbenene. Så af sted med det, satte sig ved indgangen til hulen for at slagte det. Der var to bøtter, han fik ferskvand i den ene i en bæk vest for hulen og havvand i den anden ved landingsstedet, så kunne han komme så meget saltvand i kogevandet, at kødet ikke kom til at smage for flovt.

Tændstikker og trøske lå på arnen. Han plukkede tørt græs, snittede spåner af et stykke træ og lagde det til et bål. Hurtigt flammede det op, og han lagde småpinde på. Kul var der nok af i et gemme neden for hulen.

Han tog en gryde og hængte den over ilden, kom indmaden i. Så satte han sig udenfor at vente. »Ingen båd at se. Nej, intet at komme efter, jeg er faldet i havet, forsvundet!« Han lo. »Nu bliver jeg her som gæst nogle dage. Når jeg er blevet træt af det, brænder jeg blus. Seks fjerdingvej til bygden, de må nok kunne se det.« – Konen, synd for hende... Nej, han måtte tænde bålet med det samme. Gik lidt højere op, fandt en klippeafsats. Der kunne han brænde blusset, byggede en bålplads af sten, bar så vissent græs sammen i en bunke.

Da gryden kogte nede i hulen, fik han kråselugten i næseborene og følte sig med ét hundesulten, gik derned igen, spejdede ind mod bygden, næsten bange for at se en båd komme, men der var intet at se, alt var stille og fredeligt. Han spiste sig godt mæt. Resten blev stående i gryden, det ville være nok til et par dage.

Han går ud af hulen og sætter sig på klippen. Fri som fuglen, intet madstræb, ingen huslige besværligheder, ingen nyfigne fjæs der glør og gør nar. Han får hvile og føler sig så vel til pas. Bare sidde sådan og være sig selv, åbne alle sanser, lade tiden glide forbi, ikke bryde sig om det som var, eller om det som kommer, bare om det som er. Intet vente eller ville, kun lade livet af sig selv spille på alle strenge – til det giver gensvar i sindet med æggende skælven, taknemlighed, strømmende glæde, livslyst. Da er det, armene løfter sig for at favne alt det skabte, og fingrene spiller i længsel efter at gengive det syn som oplevelsen skaber i sindet – med bogstaver, streger, farver eller toner.

Undselig rejste manden sig og gik hen til en passende stenflade, tog kul og farvekridt op af lommerne og lagde det ved siden af, tog så en stor flage birkebark fra gemmet neden for hulen og fik den ved hjælp af træstykker til at stå op ad fladen. Skulle i gang med billedet af den store aftenfred. Ydmyg og koncentreret stod han med skrivekullet i hånden. Tøvede. Så tog han fat og tegnede med hurtige, målbevidste bevægelser. Timerne gik, han arbejdede. Kullet blev lagt til side, farver kom på, snart tøvende, snart skyndsomt – trådte lidt tilbage, stod og betragtede arbejdet med kridtet i hånden, gik nærmere og tegnede igen.

Imens sank solen, og tusmørket kom langsomt. Moderfårene brægede lammene til sig og lagde sig til hvile, måger kom og satte sig på klippen ved hulen, edderfugle snakkede på vandet. Da fór han sammen og så sig om: »Åh, jeg skulle have samlet mere vissent græs og tændt blusset!« Men nu kunne det ikke blive i aften; så snart folk var oppe i morgen tidlig kunne han tænde det. – Det var blevet for mørkt til at arbejde, han tog barkflagen ned og bar den ind i hulen, drak vand af botten og lagde på ilden. Så gik han ud igen og satte sig på en skrænt neden for hulen. Mørket tog til. Han så på månen der stod så klar, på stjernerne der tændtes, og Suderø-fjeldenes silhouet, hamrene oppe over hulen der stod som tænder mod skumringshvælvet. Der var så stille i sindet. Bølgerne steg og sank ved klippen, som bugen på et sovende dyr, bruste dragende sindigt og tidløst. Hans åndedrag fik samme rytme, tungere, tungere, øjenlågene faldt i. Så gik han ind i hulen og lukkede efter sig.

Arneilden lyste, røgen trak i en svag stribe op til røghullet og gled ud. Han åbnede en kasse med lys, tog et og tændte det ved ilden, satte det i en fod af tuf på et kistelåg foran sengen. Så bredte han billedet ud, fik det til at stå så godt han kunne, og satte sig ved ilden for at se på det. Rejste sig igen og tændte et lys til – og endnu et. Sad atter og så på det.

Der var noget i den grå farve, der var varmere nu end ved dagslys, mere varligt og fredfyldt. Måtte prøve at få det frem i morgen. Længte sad han og grundede, men så lagde han ilden til rette for natten, drog lugen for røghullet, slukkede to af lysene og lagde dem tilbage i kassen. Så spiste han lidt mad fra gryden, drak vand til og gik til køjs.

Hulen er ikke menneskeværk, men en naturlig klippegrotte. Man har så bygget en tyk væg for udgangen, med dør og røghul. Der er

derfor så stille som i graven: Ingen brænding der bruser, ingen vind der blæser, ingen puslen af fugle der sætter sig på taget. I denne stilhed ligger nu manden fra Vardehuset og døser – på grænsen mellem søvn og vågen, hvor alt er muligt. Lyset brænder i sin tufstage. Ved siden af det på kistelåget ligger blyant og papir – hvis han kommer i tanker om noget der skal skrives ned.

Men der er intet til blyanten i aften: Kunstneren står midt ude på det sorte hav og kæmper med den grå sky, de sovende øjne og de hvilede hænder. Maler om. Går langs den mørke himmelrand og betragter værket, stiger op ad månestrålen for at se ned over det, sætter sig i måneseglet for at tage det i øjesyn. Men der er mere at gøre, daler ned på vandet igen. Der står bygdens præst foran billedet:

»Dette er godt,« siger han, »lad det nu være som det er. Du har vundet. Din kones hænder, du har malet?«

»Nej, min mors,« siger manden fra Vardehuset, »som de lå i skødet, når hun havde lagt børnene at sove om aftenen og sad ved sengen og hvilte sig.«

»Din kone har ingen børn,« siger præsten stille.

»Nej, og derfor hviler hænderne ikke rigtigt, men rækker sig frem... efter de savnede børn.«

Og nu kom et nyt syn: Konen med hænderne, som rakte sig frem i et hvileløst savn... Sådan gik natten.

Næste morgen stod han igen og malede, inden solen kom frem i øst. – Det gik dårligt fra hånden, han sad på klippen som en forstødt. Modløsheden nagede sindet som orme, han ligesom spejdede efter en mulighed for at slippe for denne jakobskamp, men slap ikke, måtte vinde og få genskabt sit syn i billedet, en hellig pligt over for sin egen dybeste attrå. Fuldbyrdede han ikke dette, ville han lide den svareste sjælekval. Hans bestandige bevidsthed om nederlaget ville knuge ham ned i den sorteste håbløshed og pine al livslyst bort.

Han tog fat igen, kæmpede i mange timer. Dødtræt, ophidset, fastende. Men da solen den aften gik bag fjeldhammeren, havde han vundet; nu var der skabt harmoni, nu lyste hans budskab sandt og fuldttonende fra billedet. Voklende af træthed, men i salig skaberrus tog han billedet ned og gik ind med det. – Arnen udbrændt, blusset glemt også i dag. Han lo ad det, spiste kød fra gryden, drak vand fra bøtten og smed sig på sengen, sov som en sten.

Næste morgen var vejret for dårligt til at der kunne komme båd over sundet, øsregn og stærk blæst fra syd, overskyet. Ville måske slå om vest senere på dagen og klare himmelen. Han tændte op og opvarmede det der var tilbage i gryden, spiste og gik ud, krøb i ly under en klippefremspring. Alt var én grå masse, hav, himmel, jord. Når tågen trækker synskredsen sammen til et stenkast, træder alt tydeligere frem. Småtingene gør sig bemærket. En løbebille, der er kommet i vanskeligheder, får dig til at være hjælpsom; en edderkop, der bøder sit net i regnen, gør dig nysgerrig.

Vinden, som kommer færende med styrtregnen, giver luften mæle og fart, gennem furer i fjeldsiden kommer nu overstadige bækkedegende, det fosser, skvulper, drypper. Og under skrænten ude i tågen buldrer brændingen stadigt og skiftende, kaster sig ind mod klippen, så den ryster, skummet slynges højt i vejret og griber med hvide kløer ind i synskredsen.

Han trådte ud i regnen, bøjede sig lidt forover og gik mod vest over skråningen. Ville intet, blot være ude i dette vejr, opleve det, gå i sin egen verden og bare være sig selv.

Efterhånden trængte vandet gennem tøjet, først koldt og ubehageligt, så lunt og nænsomt. Skoene fyldtes, det piblede op gennem sammensyningen ved tærne. Længe gik han, følte sig i nøje samklang med alt. Sindet lyttede opladt og følsomt. – Da skød et minde fra barneårene op for bevidstheden og fyldte den: Drengen som sneget sig ud for at blive våd, skyndte sig hen til åen og vadede ud, spejdede efter om nogen så det. Ej! der kom nogen. En fast hånd i skulderen, rystede ham: »Det må du ikke, hører du dreng, ellers...« Hånden slap ikke, holdt fast alle barneårene. – »Det må du ikke...« var et omkvæd som altid lød. Drengen vadede ikke mere ud i åen, sad på bredden og sørgede, blev drømmer. Han blev ældre. Den hårde hånd dode. Andre kom i stedet, truede med andre omkvæd: »Vær som os, mand, ellers...« Manden strittede imod, lidt. Så undgik de ham, særlingen, døgenigten, galningen, troldkarlen. Han bliver ophidset, råber ind mod bygden: »Jeg brænder ikke blus, vil ikke tilbage til jer, holder ikke jeres hån og spot ud.«

Han vender om, går hurtigere til, føler det livslange tryk tynde. Tusinde gange, hvor han har bidt det i sig, tiet og bøjet hovedet, dukker nu op for hans erindring. Først nu – mens han går her og for

første gang kan være sig selv upåttalt – står dette klart for ham i al sin hæslighed. Da kommer synet til ham, æggende, forløsende, og baner vej ud for alt det der er spærret inde i sindet, i våndefulde ord, uråbte veklager.

Manden går tilbage til hulen med sit uskrevne digt.

Mange dage kæmpede han med sit digt, førend det var sagt som trængte sig på. Fortabt af modløshed, ydmyg af sejrslukke havde han været kastebold mellem himmel og helvede. I den sorteste uvished havde han set sol og måne veksle på himmelen. Men nu havde han vundet. Veklagerne var råbt, omskabt til ord og rytmer, som nu lå på kistelåget foran sengen. Den morgen han var færdig, gik han ned på klippekanten øst for hulen og satte sig. Skaberglad, udmattet og forvåget faldt han i søvn som han sad i det gode vejr.

Mens han sov, kom en båd fra bygden så nær, at de så at der lå en mand. Den der fik øje på ham, bedyrede, at der lå minsandten manden fra Vardehuset: »Hvordan har de dog ledt efter ham, når han selv kunne krybe op på land for at dø?«

De tog fiskelinen ind og lagde til land. Fire gik op på øen, tog mast og sejl med, måtte i hvert fald få dækket liget, hvis de ikke kunne klare at bære det ned alene. Tunge og tavse gik de derop, modstræbende. Ikke noget kønt syn, to uger siden ulykken skete, og ligget for himmelens fugle. Nærmede sig langsomt, kastede masten fra sig på klippen. Da vågnede manden fra Vardehuset og vendte sig imod dem. Tavshed. Mændene stirrede.

»Du lever?« sagde en.

»Ja, jeg fejler intet.« Rejste sig op, sagde ikke mere.

»Du kom op på land igen?« prøvede den anden igen.

»Ja.«

»Kan du gå til båden, eller skal vi...«

»Jeg kan udmærket gå.«

»Men sulten måske?«

»Nej, ikke sulten.«

»Så kan vi jo gå i båden.«

»Det kan vi vel,« svarede han, hentede sit digt og sit billede i hulen, og gik langsomt ned til båden, til de andre.

ENSAM PÅ LÍTLA DÍMUN

När de drev den sista fårfloeken mot fällan var mannen från Höggården den som gick nederst, tätt intill det höga stupet ned i havet. Närmaste mannen såg honom plötsligt snava och rutscha ut över kanten. Han skulle skynda dit, men det var svärgånget och han måste göra en omväg, så det tog en stund. När han kom fram och tittade ned syntes ingenting utom fjällstaven, som flöt ute på vattnet. Han fortsatte framåt. Lyssnade. Ropade. Nej, ingenting. Och så vitt han kunde se fanns här ingen utskjutande sten stor nog att hejda en man i fallet.

Ingenting annat att göra än att gå till de övriga med besked. Så fort han kan går han utefter den södra branten och är snart hos de andra karlarna. De signalerar efter båten, några hjälps ner i den och de ror norrut, där olyckan hände.

Det är lugnt så de kan ro tätt intill land. Ingenting! Staven ligger där och flyter, den tar de in. Långsamt ror de ett stycke till, vänder, ror sakta söderut, vänder åter mot norr, flera gånger fram och tillbaka. Ingenting ser de. De ropar. Ingen svarar. Det börjar gå sjö, dagen lider. Då ropar de efter båten, de som är i land.

Tigande går männen från Hvalba i båten och ror hem till bygden. Så snart man har kommit iland går ledaren till prästgården och ber prästen föra dödsbudet till änkan. – Han gjorde så, och söndagen därpå läste han minnesord över mannen från Höggården. Hela bygden var i kyrkan.

”En tystlåten man”, sade prästen om den döde, ”en man utan svek. Men det vanliga slitet för dagligt bröd var inte nog för honom, han hade också behov av att läsa, att skriva och måla. Han hade behov att skapa. Talet går att han var synsk. Det var han också, men inte för egen del, som ni trodde. Han såg hur han skulle kunna ge gestalt åt det han upplevde. Han var konstnär.”

Det var inte många som förstod detta tal och inte heller blev det mycket ordat om det. Men folk viskade om det här besynnerliga med mannen, att han alltid verkade ha så mycket omkring sig – även när han var ensam. Bäst som han gick kunde han tvärstanna, kanske sträckte han fram handen och log. Var det någon död han mötte, eller vad var det? Kanske kunde man se honom en dag mitt ute i stormen, bara stå och låta regnet slå i ansiktet, utan något ärende. Och så in och sätta sig i huset. Vad kunde sånt betyda? Och han samlade kritstenar och tog vara på förbrända träbitar från askan och använde dem till skrivkol. – Gamla karln! Han kunde ju inte vara . . . Och folk viskade.

*

Men mannen från Höggården hade inte fallit i havet, hans fall hade hejdats av ett litet klipputsprång som sköt ut från en håll, han hade glidit in under ett överhäng som dolde honom. Fallet var inte högt. Mannen var oskadd till alla lemmar, men låg avsvimnad medan kamraterna letade efter honom.

Han måtte ha legat medvetlös länge, för när han vaknade var han ordentligt genomkyld, och det började skymma. Han sätter sig upp. Vänder på huvudet och ser sig omkring. Läger handen på hällen, på den överhängande klippan ovanför huvudet, tittar på himlen, ler och lägger sig ner igen. Drömma mer. Men den här kylan . . . och värst vad det svider i pannan . . .? Sätter

sig upp igen. Tittar ner i sjön. Är det bränningen han hör? ”Aha, rasat utför, stoppat här”, far det genom huvudet.

Så går det upp för honom – han måste klara sig ur detta.

Ropar. Lyssnar. Nej, ensam. Han tar sig upp på fötter, öm i kroppen, står invid klipputsprånget och kikar upp. Det är inte långt till den övre kanten. Lite gräs växer här och där nedefter. Han känner sig försiktigt omkring. Börjar bearbeta ett ställe där det kanske skulle gå att ta sig upp på ett utsprång och nå en sten, som är inkilad i en klipprämna. Kanske går det att rucka loss den och på så vis få fotfäste.

Han klänger från den ena ojämnheten till den andra, kommer upp på utsprånget. Smalt är det, men han får fötterna under sig och nu når han stenen, försöker rubba den, men den rör sig inte. Nå, upp måste han. Nu går det inte att komma ner igen. Står en stund och vilar, prövar igen, småsprickor och ojämnheter, men inget fotfäste får han. Nu gäller det. Mannen från Höggården koncentrerar sig. Ingenting annat existerar nu för honom utom detta att rädda livet. Har bara en svag föreställning om vad han gör, ibland vet han över huvud taget ingenting. Tittar uppåt. Där är sprickan. Kom han bara upp på stenen skulle han få fotfäste i sprickan, då skulle han vara räddad.

Han tar fjällinan och försöker få den runt stenen men den glider av, stenen är toppig. Han kan inte se hur det ser ut ovanför i sprickan, men kanske finns någon liten rämna där linan kan kilas fast. Han makar loss en mindre sten och fäster den i linändan, kastar upp den och drar den försiktigt till sig. Den fastnar. Rycker prövande. Det håller. Han häver sig upp bit för bit, kommer upp på stenen och in i bergsprickan, pressar sig upp igenom en smal passage, hugger kniven i den fasta gräsmarken och drar sig upp på magen. kravlar vidare

ett stycke på alla fyra och kommer till en fårstig däruppe.

Då är han alldeles slut och sätter sig. Slumrar visst ett slag, för när han kommer till sans igen har solen gått ned. – Drömde han eller hur var det? Nej, den här svedan i pannan kan inte vara en dröm. Och utmarken runt omkring, vinden, havet därnere? – nej, nog var han vaken, men kunde bara inte minnas någonting.

Medan han sitter så driver ett moln undan från nymånen. Ett svagt sken sprider sig över havet. Det mörka väldiga molnet drar vidare, bakom det tänds en stjärna. Landskapet stiger upp ur havet, så rent, så mörkt - de knotiga hamrarna! Fåren bräker.

Då springer mannen från Höggården på fötter. Ögonen vidgas, händerna gestikulerar i luften. Och allt det han ser flyter ihop till en underbar känsla av orubblig frid – nu går allt skapat till vila. Det han nu känner tar form och gestalt: djupblå himmel, svart hav, och i detta mörka en mjukgrå ansamling – som en grå sky och en röd flytande dimma. Inne i den färgen skönjer han en tacka med huvudet vänt bakåt mot ljumsken, sovande människoögon och två händer i vila. Och så månen, det svaga skenet från månen och stjärnan, blekgul, storögd utanför det grårosa. Han sluter ögonen. Händerna för ansiktet. Ser synen länge för sig. Följer sedan fårstigen söderut till grottan.

Han hade inte återfått minnet, men han visste var han satte foten. Tyckte det var lite komiskt att inte veta var han var. Skrattade – ”Det gör detsamma, det är mycket nog att vara människa.”

Mannen kommer till grottan. Kolmörkt. Trevar sig vant bort till britsen, sveper täcket väl om sig och somnar.

Nästa morgon minns han: ”Åja, ensam på Lítla Dímun, de tror jag är död.” Men han mår väl och är tacksam över att vara oskadd. Tänker på hur konstigt

det varit i går: kunna utföra allt som var av nöden men utan att veta var han var. – Så minns han synen, den som han skulle måla. Då skyndar han upp från bädden och tittar ut. Det är lugnt. Solen står i sydost och skiner så fagert. Suduroy nytvättad. Det står en säl utanför land, den ser sig omkring, försvinner så i djupet med en blå vattenvirvel efter sig. Mannen går tillbaka in i grottan, tittar i skrinet efter mat. Nej, ingenting där. Finner matsäcken han haft med igår och äter upp det lilla som är kvar. Det är för lite för att mätta. Måste skaffa sig något, tar fjällinan och ger sig av. Följer samma fårstig som igår, norrut.

Kommen till platsen där han föll tittar han ned hur där ser ut – tänker: ”Hade jag varit vid mina fulla fem hade jag aldrig klarat det.” Fåren går och betar i branten. Han väljer med blicken ut ett lamm, nalkas det försiktigt bakifrån, stannar, går igen. När han är tillräckligt nära, kastar han sig fram och får tag i bakbenen. Så tillbaka med lammet, sätter sig framför grottmynningen, slaktar och flår. I grottan finns två byttor. Han hämtar färskvatten i den ena från en plats väster om grottan, den andra fyller han med havsvatten nere vid landningsplatsen. Nu kan han få lagom salta i koket.

Tändstickor, stål och flinta ligger på eldstaden, fnöske i en torkad tjurblåsa hänger på väggen. Han samlar torrt gräs, späntar stickor av ett stycke trä och sätter fyr. Snart brinner det friskt och han matar elden med småpinnar. Det ligger kol i en vrå av grottan, förrådet hålles alltid påfyllt.

Han hänger en gryta över elden, lägger i av inälvsmaten, sätter sig så utanför och väntar. – ”Ingen båt syns. Nej, det finns ju ingen att hämta, jag har fallit i havet och drunknat.” Han skrattar. ”Nu får jag bo här några dar. När jag ledsnar på det tänder jag röksignal. Sex sjömil till bygd, det ska nog synas. Hustrun, synd om henne ...” Nej, han måste tända rökeld nu med det-

samma. Strax ovanför grottan finner han en klipphylla, lämplig för en signaleld. Ordnar en liten eldstad för koleld i botten, repar torrt gräs och lägger ovanpå.

Nu kokar grytan och den goda matlukten sticker i näsan; han går ned och känner plötsligt hur uthungrad han är; kastar en blick in mot bygden, nästan rädd att han ska se båt nalkas. Men ingenting syns, allt är lugnt och stilla. Han äter sig proppmätt. Det han inte orkar äta upp låter han stå kvar i grytan, det är mat för ett par dagar.

Han går ut ur grottan och sätter sig på berget. Fri som fågeln. Inget bekymmer för mat. Inget bråk. Inga nyfikna ansikten som glör och gör narr. Han vilar och är väl till mods. Bara sitta så här och vara sig själv, öppna alla sinnen, låta tiden fara, inte bry sig om det som var eller det som kommer, bara det som är. Inte ha några förväntningar eller planer, bara låta livet självt spela på alla strängar – tills det kommer gensvar från ens inre med en förväntansfull rysning, med skälvande tacksägelse, med strömmande glädje och kärlek till livet. Nu lyfter sig åter hans armar och famnar allt skapat, fingrarna rör sig ivrigt, de vill återge den syn som upplevelsen skapar i honom, återge den i skrift, streck, färg eller toner.

Stilla reser sig mannen från Höggården och går till en jordfast sten med en bra, slät yta. Han tar kol och färgkrita ur fickan och lägger dem tillreds. Från taket över grottan tar han så ett stort sjok näver och med hjälp av några brädbitar kan han sträcka det över stenen. Ska börja arbetet med bilden av den stora kvallsfriden. Ödmjuk och inåtvänd står han med skrivkolet i handen. Tvekar. Så börjar han. Drar streck. Snabba drag. Målmedveten. – Timmarna går, han arbetar. Kolet läggs åt sidan, färgerna kommer på, först tvekande, sedan som vore han jagad. Han går några steg ifrån, beskådar sitt verk med kritan bakom ryggen, går

fram och målar igen.

Under tiden går solen ned och skymningen kommer smygande. Tackorna kallar lammen till sig och de söker nattlega. Silltrutar sätter sig på klipphyllan bredvid grottan, ejdrar småpratar ute på vattnet. Då vaknar han till och ser sig sökande omkring: "Åh, jag skulle ha reparat mer torrt gräs och tänt röken."

Men nu fick det vara för i kväll, strax i morgon bitti när folk vaknat skulle han tända. – Nu var det för mörkt att arbeta. Han tar ner näverstycket och bär in det i grottan. Så går han ut igen och sätter sig längst ut på hyllkanten nedanför grottan.

Det mörknar sakta. Han ser på månen, så makalöst vackert upphängd, på de blinkande stjärnorna, på Suðuroys fjällsilhuetter och hamrarna ovanför grottan, som står som jättelika tandgårdar mot det skymningsmörka himlavalvet. Hans inre är ett stort lugn. Dyringarna häver sig sakta nere vid hällen som buken på ett sovande djur som suckar i sömnen: de sorlar, deras andning susar stilla, sakta, tidlöst. Mannen faller in i samma andning, blir tyngre och tyngre, ögonlocken faller ihop. Då återvänder han in i grottan och stänger till efter sig.

Elden lyser på härden, den svaga röken letar sig ut i rökhålet och försvinner. Han letar fram ett skrin med ljus, tar fram ett och tänder det vid elden, sätter det i en stake av valben ovanpå skrinet framför britsen. Så breder han ut bilden, får den att stå just rätt i ljusskenet och sätter sig vid elden att se på den. Reser sig och tänder ett andra ljus, ett tredje. Sitter åter och beskådar bilden.

Det finns något i den grå färgen, som är mjukare nu än vid dagsljus, mera varsamt, mera fridfullt. Måste försöka få fram det i morgon. Han satt länge och grubblade. Slutligen lade han torv på elden för natten, drog för rökhålet, släckte två av ljusen och lade tillbaka dem

i skrinet. Sedan tog han sig lite mat ur grytan, drack vatten till och gick till sängs.

Grottan är inte gjord av människohand utan är en naturlig håla in i det fasta berget. Mynningen har fått en bastant vägg med dörr och rökhål. Med dörren tilldragen är här så stilla som i graven: inget ljud av bränning, ingen vind som viner, inget raspande ljud av fågel som sätter sig på taket. I denna stillhet ligger nu mannen från Höggården och slumrar – på gränsen mellan sömn och vaka, där ingenting är omöjligt. Ljuset brinner i sin valstake. Bredvid på skrinlocket ligger papper och penna – om han skulle få lust att skriva något.

Men denna kväll blev det ingenting skrivet: konstnären står mitt ute i det svarta havet och strävar med den grå färgen, de sovande ögonen och de vilande händerna. Målar om. Går utefter den dunkla havshorison ten och beskådar verket, går upp ett stycke på månstrålen för att se det uppifrån, sätter sig i månskärans säte och tittar. Här är mera att göra; han går ner i havet igen.

Då stod prästen från Hvalba där: "Det här har du lyckats bra med", sade han, "låt det nu vara som det är. Du har klarat det. Händerna, är de din hustrus?"

"Nej, det är mors händer", sade mannen, "som de låg i skötet på henne när hon lagt barnen om kvällen och satt vid sängen och vilade."

"Din hustru har inga barn", säger hvalbaprästen sakta.

"Nej, och därför är det ingen riktig vila i händerna, de ska just sträcka sig ... efter barnen de saknar ..."

Och nu fick han en ny vision: hustrun med händer som sträcker sig fram och saknar, ingen vila får ... Sålunda gick natten.

Morgonen därpå stod han åter med sina kriter och målade innan solen gått upp i öster. Ingenting ville bli bra. Han dög ingenting till. Missmodet kröp som maskar i hans inre. Han nästan sökte efter en anledning att

slippa ifrån hela saken, han gruvade sig men kom inte fri – han var tvungen att segra och ge bild åt den syn han haft – helig plikt mot hans egen djupa trängtan. Fick han inte detta slutfört återstod honom endast den djupaste själsnöd. Evig misströstan skall krossa honom i den svartaste hopplöshet och pina ur honom all livslust.

Han grep sig åter an med uppgiften, slet i många timmar. Utmattad, upphetsad, utan att äta. Men då solen denna afton gick ned bakom hammaren hade han fullbordat sitt verk – nu fanns den där, harmonin, och budskapet lyste sant och rent utformat ur bilden. Döds trött och ostadig på benen tar han ned bilden och går in med den i grottan. – Där har elden slocknat och askan kallnat – någon signaleld hade han inte gjort idag heller ... Han skrattade, tog sig mat ur grytan, drack ur byttan och kastade sig på britsen, somnade som en sten.

Nästa morgon var det inget väder för båt på fjorden, våldsamt regn och hård sydlig vind. Dimma. Kanske vinden skulle vrida mot väst senare på dagen så det klarnade. Mannen från Höggården gör upp eld och värmer det som är kvar i grytan, äter och går ut, tar skydd i en fördjupning i bergväggen. Allt flyter i grå nyanser – hav, himmel, mark. När tjockan krymper horisonten till ynkliga hundra meter blir allt så övertydligt. Man lägger märke till varenda liten smädetalj. En jordlöpare som råkat illa ut måste du hjälpa; du iakttar med spänt intresse en spindel som lagat sitt sönderregnade nät.

Vinden med piskande ösregn gör luften talträngd och ilande snabb. Genom bergets sprickor dansar nu uppsluppna åar; det forsar, plaskar och droppar. Och nedanför den höga strandkanten därborta i dimman hörs det ihållande och ojämna dånet från bränningen, ibland så våldsamt att själva berget skälver, skummet slungas högt i vädret och slår med vita klor in i himlaranden.

Mannen från Höggården går ut i regnet, går en smula

framåtlutad västerut i fjällbranten. Skall ingenstans, vill bara vara ute i detta oväder, uppleva det, vandra i sin egen värld och bara vara till.

Snart slår regnet igenom kläderna, först kallt och obehagligt, sedan ljumt och mjukt. Skorna blir fulla med vatten, det sprutar bubblande upp genom tåsömmen. Alla sinnen står vidöppna och mottagliga för intryck. – Då skjuter ett minne från barndomen upp i medvetandet: barnungen som stack ut för att blöta ner sig, ivrig hoppade ner i ån och vadade ut, försiktigt kikande att ingen såg. Men ack, där kom någon. En fast hand i axeln som skakade honom: "Så där får du inte göra, akta dig bara, annars ...". Handen släppte inte taget, den höll fast genom alla barnaåren. – "Så där får du inte göra ..." blev en ständigt mullrande ramsa.

Pojken gick aldrig mer ut i ån, satt på åbrädden och fantiserade och sörjde. Barnet växte. Den hårda handen dog. Andra kom efter, hotade med andra slags ramsor: "Var som vi andra, karl, annars ...". Mannen ville inte vara som de andra, försökte följa sin egen väg. Då föraktade de honom, särlingen, onyttingen – han var ju snurrig, såg i syne ... galningen, den synske fan ... Mannen från Höggården greps av plötsligt raseri, skrek in mot bygden: "Jag tänker inte tända rök, vill inte tillbaka till Hvalba, orkar inte med ert hån och förakt."

Han fortsatte, gick snabbare, kände sig åter tryckt av denna livslånga press. Alla de tusen gånger han tigit gjorde sig påmint, när han bitit ihop tänderna, böjt huvudet. Först nu, som han gick där och för första gången i livet opåtalad kunde vara sig själv, förstod han helt och fullt hur fasansfullt allt detta var. Då fick han en ingivelse, eldande, förlösande, den bjöd räddning i svårsagda ord, oropade nödrop. Mannen återvände till grottan med sin odiktade dikt.

*

I många dagar kämpade mannen från Höggården med sin dikt innan han fick det sagt som måste sägas. Förlamad av modlöshet, ödmjuk och segeryr hade han slungats mellan himmel och helvete. I den svartaste ovisshet hade han sett sol och måne skifta plats på himlen. Men nu var det gjort. Han hade ropat sina nödrop, förvandlat dem till ord och dikt som nu låg utskrivet på skrinlocket framför britsen. Den morgon han var klar gick han ut på fjällkanten öster om grottan och satte sig. Skaparsäll, utmattad och utvakad somnade han i godvädret där han satt.

Medan han sover kommer en båt från Hvalba så nära att männen kan se att där ligger någon på klipphyllan. Den som först får syn på honom säger med sorgsen röst, att där ligger mannen från Höggården. "Hur letade de egentligen den gången, han har ju själv kunnat ta sig i land för att dö?"

De går in och lägger till. Fyra av karlarna går i land, de tar med sig mast och segel – måste ju i vart fall täcka över liket, om de nu inte skulle kunna få det med sig utan att skaffa mera hjälp.

Tigande och med tunga steg går de upp på ön. Saktar stegen, eftersinnande. Det är ingen fager syn de kommer att möta. Det är två veckor sedan nu, och här har han legat för himlens alla fåglar. – De går långsamt fram mot honom, kastar masten ifrån sig på klippan. Då vaknar mannen och vänder sig mot dem.

Tystnad. Karlarna från Hvalba stirrar.

"Du lever?" säger en av dem.

"Ja. Jag mår bra."

"Så du tog dig upp på land?" prövar hvalbamannen igen.

"Jag ... ja."

"Orkar du gå till båten, eller ska vi ..."

"Jag kan gå."

"Men kanske är du hungrig?"

”Hungrig, nej.”

”Då går vi till båten då.”

”Vi ska väl det, ja”. svarar mannen från Höggården och går in i grottan.

Hvalbamännen är en smula rädda för honom, men går med in, vill se.

Askan på eldstaden är kall, matskrinet tomt. Likaså vattenbyttan.

Mannen från Höggården stoppar på sig några papperslappar, tar ett hoprullat näverstycke och går ut. Karlarna från Hvalba går också ut. De stänger dörren efter sig och så går de ned till båten.

Ur Purkhús, 1966